

Stanowisko Konwentu Marszałków Województw RP

wobec problemów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji CO₂ poprzez racjonalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Kamień Śląski 18.03.2010.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych jest jednym z istotnych warunków zrównoważonego rozwoju regionów przynoszącym wymierne efekty ekologiczno-energetyczne. Zmiany klimatu wywierają negatywny wpływ na większość regionów Europy. Same ich skutki trudne są do precyzyjnego oszacowania niemniej jednak polskie regiony doświadczą także negatywnych następstw związanych z postępującym procesem zmian klimatu. Obecna struktura gospodarki i stan infrastruktury energetycznej nie gwarantuje przeciwdziałania w sposób efektywny zmianom klimatycznym. Krajowy Panel Ekspertów Regionów Państw Grupy Wyszehradzkiej w 2009 roku przyjął stanowisko w sprawie aktywnego włączenia się samorządów województw w proces przygotowywania Planów działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, wdrażania pakietu klimatycznego UE oraz dyrektywy 2009/28/WE. Mając na uwadze stanowisko Panelu Ekspertów Regionów Państw Grupy Wyszehradzkiej przyjęte przez Zarządy Województw uczestniczących w pracach Panelu Konwent Marszałków Województw RP przyjmuje w tej sprawie następujące stanowisko:

1. Za niepokojące należy uznać brak konsultacji z samorządami wojewódzkimi przez Rząd RP prognozy osiągnięcia przez Polskę celu dyrektywy 2009/28/WE o promocji stosowania odnawialnych źródeł energii oraz planu działań do 2020 r. na rzecz jej wdrożenia. Rząd RP opracowując Plan działań na rzecz odnawialnych źródeł energii do 2020 r. powinien od początku procesu przygotowywania wyżej wymienionego dokumentu konsultować z województwami i samorządami założenia do opracowania Planu, a następnie projekt gotowego dokumentu.
2. Wdrożenie dyrektywy 2009/28/WE wymaga aktywizacji i koordynacji działań na różnych szczeblach, w tym w szczególności na szczeblu regionalnym. Beneficjenci ze szczebla regionalnego powinni uzyskać szczególne wsparcie do 2013 r. z obecnie funkcjonujących programów unijnych krajowych oraz regionalnych. Na wsparcie takich działań powinny być nakierowane priorytety programów unijnych. Krajowe Plany działań na rzecz odnawialnych źródeł energii do 2020 r. powinny znaleźć odbicie w priorytetach funduszy strukturalnych i spójności na lata 2014-2020 oraz w priorytetach krajowych funduszy ekologicznych.
3. Wnosi się do Rządu RP o kompleksowy przegląd prawa w zakresie procedur inwestycyjnych w energetyce odnawialnej z punktu widzenia ich uproszczenia, eliminacji zbędnych czynności administracyjnych i ich zintegrowania w spójną, przejrzystą i jednoznaczną, z punktu widzenia inwestora, procedurę administracyjną realizacji inwestycji w energetyce odnawialnej. Po uproszczeniu procedur, zdecydowana większość kompetencji powinna być przekazywana na szczebel regionalny lub lokalny w taki sposób, aby zapewnić pełną zgodność i komplementarność przepisów na wszystkich szczeblach administracji.
4. Przyjmując założenia do przygotowania Planu działań na rzecz odnawialnych źródeł energii do 2020 i biorąc pod uwagę duży i wysoce nie wykorzystany potencjał

odnawialnych źródeł proponuje się, aby Rząd RP określił kierunkowe bazowe cele krajowe udziału energii z OZE wyższe o 1-3 punkty procentowe niż w załączniku nr 1 do dyrektywy 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, zwiększając tym samym bezpieczeństwo faktycznego wykonania celu, oraz stwarzając warunki do sprzedaży nadwyżek statycznych, po zrealizowaniu swego celu, innym krajom członkowskim UE.

5. Wobec niedoskonałości statystyki energetyki odnawialnej na szczeblu krajowym, rząd przygotowując Plan działań powinien uwzględnić zbieranie danych na szczeblu regionalnym i ich integrowanie na szczeblu krajowym, jako formę aktywnego włączenia samorządów terytorialnych w monitoring wdrożenia dyrektywy 2009/28/WE. Skuteczny monitoring z udziałem samorządów terytorialnych służyć też będzie optymalizacji kosztowej instrumentów wsparcia i skutecznemu oraz szybkiemu niwelowaniu barier.

UZASADNIENIE

Uznając że:

Zmiany klimatu wywrą negatywny wpływ na większość regionów Europy. Same ich skutki trudne są do precyzyjnego oszacowania niemniej jednak polskie regiony w mniejszym, bądź większym stopniu doświadczą negatywnych następstw związanych z postępującym procesem zmian klimatu. Obecna struktura gospodarki i stan infrastruktury energetycznej nie gwarantuje bezpieczeństwa oraz nie przeciwdziała w sposób efektywny zmianom klimatycznym.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych (OZE) jest jednym z istotnych warunków zrównoważonego rozwoju regionów przynoszącym wymierne efekty ekologiczno-energetyczne.

OZE poprawiają poziom regionalnego bezpieczeństwa energetycznego i przynoszą szereg korzyści społecznych i gospodarczych na szczeblu lokalnym oraz służą poprawie stanu środowiska poprzez redukcję zanieczyszczeń do atmosfery i wód oraz redukcję ilości wytwarzanych odpadów.

Biorąc pod uwagę, że:

Pakiet Klimatyczny UE 3 x 20%, który wszedł w życie 25 czerwca 2009 r., zobowiązuje państwa członkowskie UE do wspólnego i solidarnego osiągnięcia do 2020 r. (w stosunku do 2005 r.) trzech zintegrowanych ze sobą celów: redukcji emisji CO₂ o 20%, uzyskania 20% udziału energii z odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz redukcji zużycia energii o 20%.

Najważniejszym i najbardziej aktualnym dokumentem dla energetyki odnawialnej jest wchodząca w skład Pakietu Klimatycznego dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, która nakłada obowiązek uzyskania 15% udziału energii z odnawialnych źródeł energii w bilansie zużycia energii finalnej w Polsce w 2020 r.

Dyrektywa 2009/28/WE zakłada oraz silnie promuje aktywną rolę samorządów terytorialnych (w tym samorządów województw) w procesie jej wdrażania oraz zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w prace zmierzające do opracowania krajowych planów działania w

zakresie energii odnawialnej oraz zakłada działania dodatkowe na rzecz podniesienia świadomości obywateli UE korzyści płynących z energii ze źródeł odnawialnych.

Komisja Europejska, na mocy dyrektywy, opublikowała 30 czerwca 2009 r. szczegółowe, obligatoryjne wytyczne dla rządów ze schematem tworzenia *Planów działań na rzecz odnawialnych źródeł energii do 2020 r.*, w których kategorycznie zaleca się wzmocnienie roli energetyki regionalnej poprzez obligatoryjne włączenie samorządów wszystkich szczebli w proces tworzenia ww. działań. Dyrektywa przewiduje włączenie w procesie jej wdrażania spraw bliskich samorządom terytorialnym i mieszczących się w ich kompetencjach, poprzez wezwanie państw członkowskich UE do „*wyraźnego określenia i koordynacji obowiązków administracyjnych organów krajowych, regionalnych i lokalnych w zakresie procedur (...) planowania przestrzennego, łącznie z przejrzystymi terminami rozpatrywania wniosków dotyczących planowania i budowy [instalacji OZE]*”. Państwa członkowskie mają powiadamiać Komisję Europejską o swoich krajowych planach działania najpóźniej do dnia 30 czerwca 2010 r.

W styczniu br. Rząd RP przesłał do Komisji Europejskiej prognozę realizacji celu wynikającego z dyrektywy 2009/28/WE. Prognoza zakłada osiągnięcie 15% celu dla Polski z niewielką, przy błędzie szacowanym na +/- 0,5%, nadwyżką (15,48%) w 2020 r. Rząd RP nie przewiduje do 2020 roku konieczności wykorzystania energii odnawialnej spoza kraju i uważa, że Polska ma „wystarczający własny potencjał produkcyjny” do osiągnięcia celu. Nieznane są założenia tej prognozy i nie była ona konsultowana z przedstawicielami samorządów terytorialnych. Nie wiadomo też nic na temat alokacji „potencjału produkcyjnego” w województwach czy udziałów poszczególnych rodzajów OZE, ani na temat instrumentów, jakimi Rząd RP zamierza osiągnąć krajowy cel. Na uwagę zasługuje fakt, iż prognozy przedstawiane przez pozostałe kraje EU są znacznie ambitniejsze i planują one przekroczenie swojego celu w większym stopniu niż Polska: Hiszpania – 2,7%- Grecja – 2%, Szwecja –1,2%, Niemcy – 0,7%.

Uwzględniając ponadto, że:

Komitet Regionów UE w swojej opinii z 19 grudnia 2008 r. (2008/C 325/03) z zadowoleniem przyjął [ówczesny] projekt dyrektywy o promocji stosowania odnawialnych źródeł energii i podkreślił, że w dążeniu do osiągnięcia celów dyrektywy podstawowe znaczenie ma strategiczne przymierze władz regionalnych i lokalnych na rzecz oddolnych działań w dziedzinie energii odnawialnej.

Forum Regionów Państw Grupy Wyszehradzkiej odbywające się od pięciu lat, w ramach którego corocznie spotykają się przedstawiciele regionów Czech, Polski, Słowacji i Węgier, na piątym spotkaniu w dniach 25-26 czerwca 2008 r. na Mazowszu (V Forum Regionów Państw Grupy Wyszehradzkiej) podjęło tematykę Ochrona środowiska i odnawialne źródła energii i przyjęło Deklarację o wsparciu regionów i samorządów terytorialnych biorących udział w Forum we wdrażaniu celów ilościowych rozwoju energetyki odnawialnej zaproponowanych w [ówczesnym] projekcie dyrektywy o promocji stosowania odnawialnych źródeł energii oraz wystosowało zaproszenie do innych regionów do stworzenia szerszego ruchu poparcia dla rozwoju zrównoważonej środowiskowo energetyki lokalnej.

Powołany z inicjatywy Województwa Mazowieckiego Panel ekspertów w dziedzinie ochrony środowiska i odnawialnych źródeł zaproponował utworzenie rządowo - samorządowego zespołu konsultacyjnego w ramach którego reprezentowane byłyby interesy samorządu w obszarach związanych z wdrażaniem dyrektywy o promocji stosowania odnawialnych źródeł energii. Panel przygotował projekt stanowiska w sprawie aktywnego włączenia się samorządów województw w proces przygotowywania Planów działań na rzecz odnawialnych

źródeł energii i wdrażania pakietu klimatycznego UE i dyrektywy 2009/28/WE. 5 Zarządów województw przyjęło ww. stanowisko.

Mając także na względzie, że:

Energetyka odnawialna oraz działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej rozwijają się w UE, jako jeden z najważniejszych sposobów przeciwdziałania skutkom globalnego ocieplenia i jako instrument redukcji emisji gazów cieplarnianych. Odbywa się to ze wsparciem publicznym, w tym wsparciem budżetu UE. Z ok. 9 mld Euro funduszy strukturalnych i spójności UE na lata 2007-2014 na OZE i efektywność energetyczną, Polska przeznaczyła na te cele ok. 1 mld Euro, z tym że udział środków przeznaczonych na te cele przez regiony jest ok. 2 krotnie większy niż udział środków UE będących w gestii rządu RP. Warto też zauważyć, że Polska przeznaczyła na te cele ok. 1,8% całego budżetu z UE na lata 2007-2014, podczas gdy inne kraje, co do zasady, znacznie więcej: np. Litwa - 6%, Czechy - 4,5%, Słowenia - 3,9%, Bułgaria - 2,9%, Łotwa - 2,8%, Rumunia - 2,8%, Estonia - 2,1%, jedynie Słowacja i Węgry na poziomie Polski. Nakłady inwestycyjne na wdrożenie dyrektywy 2009/28/WE szacowane są na 90 mld PLN (średnio 9 mld PLN rocznie) i będą realizowane na szczeblu regionalnym i lokalnym z aktywnym udziałem władz samorządowych oraz z wykorzystaniem środków UE na lata 2014-2020, w tym środków będących w gestii regionów na OZE, ale też takie przedsięwzięcia towarzyszące i będące priorytetami dla UE, jak rozwój sieci energetycznych, lokalne inteligentne sieci czy miasta o niskiej emisji gazów cieplarnianych itp.

Wysiłek inwestycyjny realizowany będzie głównie przez tysiące niewielkich i niezależnych wytwórców energii z wiodącą rolą samorządów terytorialnych w zakresie planowania energetycznego i przestrzennego, wydawania decyzji, promocji i edukacji oraz w przypadku wybranych technologii energetyki odnawialnej (np: energetyka słoneczna, biogaz) stosowanych w sferze gospodarki komunalnej i w obiektach publicznych, także w realizacji własnych projektów pilotażowych w charakterze inwestora (wiodąca rola sektora publicznego).

A także dostrzegając:

istnienie szeregu barier natury prawno-administracyjnej, finansowej, infrastrukturalnej oraz mentalnej związanych w dalszym ciągu z niewystarczającą wiedzą praktyczną o energetyce odnawialnej i świadomością ekologiczną na wszystkich szczeblach, Konwent Marszałków Województw RP wnosi o uwzględnienie postulatów zawartych w stanowisku, w celu uwzględnienia przy opracowaniu Planów działań na rzecz odnawialnych źródeł energii do 2020 i ich wdrażaniu oraz prowadzeniu zrównoważonej środowiskowo polityki ekologicznej.

*Przewodniczący Konwentu
Marszałków Województw RP
Józef Sebesta*